

www.e-rara.ch

**Q. Septimii Florentis Tertulliani Carthaginensis presbyteri, Opera quae
hactenus reperiri potuerunt omnia**

**Tertullianus, Quintus Septimius Florens
Parisiis, 1608**

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: Online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-11127>

Q. Septimii Florentis Tertulliani adversus Valentinianos liber.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

A Q. SEPTIMII FLORENTIS
TERTULLIANI · ADVERSUS
VALENTINIANOS LIBER.

² VALENTINIANI ³ frequentissimum planè collegium inter hæreticos, quia plurimum ex apostatis veritatis, & ad fabulas facile est, ⁴ & disciplina non terretur. Nihil magis curant quàm occultare quod prædicant, si tamen prædicant qui occultant. Custodiæ officium, conscientiæ officium est. Confusio prædicatur, dum religio adseueratur. ⁵ Nam & illa Eleusinia, hæresis & ipsa Atticæ superstitionis, quod tacent pudor est. Idcirco & aditum prius cruciant: ⁶ diutius initiant, quàm consignant: cum & portas ante quinquennium instituunt, ut opinionem suspensio cognitionis ædificent: atque ita tantam maiestatem exhibere videantur, quantam præstruxerunt cupiditatem. ⁷ Sequitur iam silentij officium. adtentè custoditur quod tardè inuenitur. Ceterum tota in adytis diuinitas, ⁸ tot siparia portarum, totum signaculum linguæ, simulacrum membri virilis reuelatur. Sed naturæ venerandum nomen allegorica dispositio prætendens, patrocini coactæ figuræ sacrilegium obscurat, & conuicium ⁹ falsis simulacris excusat. Proinde ¹⁰ quos nunc destinamus hæreticos, sanctis nominibus & titulis & argumentis veræ religionis, vanissima atque turpissima figmenta configurantes, facili claritati, ¹¹ ex diuinæ copię occasione, quia de multis multa succedere est, Eleusiniana Valentiniana fecerunt lenocinia, sancta silentio magno, sola taciturnitate cœlestia. Si bona fide quæras, concreto vultu, suspensio supercilio ¹² Altum est, aiunt. Si subtiliter tentes, per ambiguitates bilingues communem fidem adfirmant. Si scire te sub ostendas, negat quidquid agnoscunt. Si cominus certes, ¹³ tuam simplicitatem sua cæde dispergunt. Ne discipulis quidem proprijs antè committunt, quàm suos fecerint. Habent artificium quo prius persuadeant, quàm edoceant. Veritas autem docendo persuadet, non suadendo docet. [¹⁴ Ideoque simplices notamur apud illos, ut hoc tantum, non etiam sapientes: quasi statim deficere cogatur à simplicitate sapientia, Domino utranque iungente: Estote prudentes ut serpentes, & simplices ut columbæ. Aut si nos propterea insipientes, quia simplices, num ergo & illi propterea non simplices, quia sapientes? Nocentissimi autem qui non simplices, sicut stultissimi qui non sapientes. Et tamen malim in eam partem, meliori sumi vitio. Si fortè præstat minus sapere quàm peius, errare quàm fallere. ¹⁵ Porro facies Dei expectat in simplicitate quærentes, ut docet ipsa Sophia, non quidem Valentini, sed Salomonis. Deinde ¹⁶ infantes testimonium Christi, sanguine litauerunt. ¹⁷ Pueros vocem qui crucem clamant? nec pueri erant, nec infantes, id est simplices, non erant. Repuerascere nos & Apostolus iubet secundum Deum, ut malitia infantes per simplicitatem, ita demum sapientes sensibus simus, diuinæ sapientiæ ordinem de simplicitate amando. In summa Christum columba demonstrare solita est, serpens verò tentare. Illa & à primordio diuinæ pacis præco. ¹⁸ Ille à primordio diuinæ imaginis prædo. Ita facilius simplicitas sola Deum & agnoscere poterit & ostendere, prudentia sola concutere potius & prodere. [¹⁹ Abscondat itaque se serpens quantum potest, totamque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, tortuose procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. ²⁰ Nostræ columbæ domus simplex, etiam in editis semper & apertis & ad lucem: amat figuram Spiritus sancti, ²¹ Orientem Christi figuram. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi: quia nec pudebit vllum aures ei dedere, eum Deum recognoscere, quem iam illi natura commisit, quem quotidie in operibus omnibus sentit, hoc solo minus notum, quod vnicum non putauit, quod in numero nominauit, quod in alijs adorauit. Alioquin ²² à turba eorum & aliam frequentiam suadere, à domestico principatu ad incognitum transinouere, à manifesto ad occultum retorquere, de limine fidem offendere est. Iam si & in totam fabulam initietur, nonne tale aliquid dabitur te in infantia inter somni difficultates à nutricula audisse, ²³ Lamiæ turres, & peccines Solis? Sed qui ex alia conscientia venerit fidei, si statim inueniat tot nomina Æonum, tot coniugia, tot genimina, tot exitus, tot euentus, foelicitates, infœlicitates, dispersæ atque concisæ diuinitatis, dubitabitne ibidem pronuntiare ²⁴ has esse fabulas & genealogias indeterminatas, quas Apostoli spiritus, his iam tunc pullulantibus seminibus hæreticis, damnare præuenit? Merito itaque non simplices, merito tantummodo prudentes, qui talia neque faciliè producant, neque exerte defendunt, sed nec omnes quos edocent, perdocent: utique astutè, ut pudenda: ceterum inhumanè, si honesta. Et tamen simplices nos, omnia scimus. Denique hunc primum cuneum congressionis armauimus, detectorem & ²⁵ designatorem totius conscientię illorum, primamque hanc victoriam auspicamur: quia quod tanto impendio absconditur, etiam solummodo demonstrare, destruere est. [²⁶ Nouimus, inquam, optimè originem quoque ipsorum, & scimus cur Valentinianos appellemus, licet non esse videantur. Abscefferunt enim à conditore, sed minimè origo deletur: & si fortè mutatur, testatio est ipsa mutatio. Sperauerat Episcopatum Valentinus, ²⁷ quia & ingenio poterat & eloquio. Sed alium

CAP. I.

CAP. II.

Matth. 10.

Sap. 1.

1. Cor. 14.

Matth. 3.

Gen. 2.

Gen. 9.

Gen. 2.

C. III.

Zachar. 3.

Ez. 6.

1. Tim. 1.

C. IIII.

- ex martyrij prerogatiua loci potitum indignatus, de Ecclesia authenticæ regulæ abruptit (vt solent animi pro prioratu exciti, præsumptione ultionis accendi) ad expugnandam conuersus veritatem, & cuiusdam veteris opinionis semina actu colubroso viam delinavit. ²⁹ Eam postmodum Ptolomæus intrauit, nominibus & numeris Æonum distinctis in personales substantias, sed extra Deum determinatas, quas Valentinus in ipsa summa diuinitatis, vt sensus & adfectus motus ineluserat. ³⁰ Deduxit & Heracleon inde tramites quosdam, ³¹ & Secundus, ³² & Magus Marcus. Multum circa imagines legis Theotimus operatus est. ³³ Ita nusquam iam Valentinus, & tamen Valentiniani qui per Valentinum. ³⁴ Solus ad hodiernum Antiochiæ Axionicus memoriam Valentini ³⁵ integra custodia regularum eius consolatur. ³⁶ Alioquin tantum se huic hæresi suadere permissum est, quantum lupæ fœminæ formam quotidie supparare solenne est. Quidni? quum spiritale illud semen suum sic in vno quoque recenseant. Si aliquid noui adstruxerint, reuelationem statim appellant præsumptionem, & charisma ingenium, ³⁷ nec vnitatem, sed diuersitatem. Ideoque prospicimus seposita illa solenni dissimulatione sua, plerosque diuidi, quibusdam articulis, etiam bona fide dicturos, Hoc ita non est, & Hoc aliter accipio, & Hoc non agnosco. Varietate enim innouatur regularum facies, habet etiam colores ignorantiarum. [³⁸ Mihi autem cum Archetypis erit limes principalium magistrorum, non cum ³⁹ adfectatis ducibus passiuorum discipulorum. ⁴⁰ Nec vndique dicemur ipsi nobis finxisse materias, quas tot iam viri sanctitate, & præstantia insignes, nec solum nostri antecessores, sed ipsorum hæresiarcharum contemporales, instructissimis voluminibus & prodiderunt & retulerunt, ⁴¹ vt Iustinus Philosophus & Martyr, ⁴² vt Miltiades Ecclesiarum sophista, ⁴³ vt Irenæus omnium doctrinarum curiosissimus explorator, ⁴⁴ vt Proculus nostræ virginis senectæ, & Christianæ eloquentiæ dignitas: quos in omni opere fidei, quemadmodum in isto, optauerim assequi. Aut si in totum hæreses non sunt, vt qui eas pellunt, finxisse credantur, mentietur Apostolus prædicator illarum. Porro si sunt, non aliæ erunt quàm quæ retractantur. Nemo tam otiosus fertur stylo, vt materias habens, fingat. [⁴⁵ Igitur hoc libello, quo demonstrationem solum promittimus illius arcani, ne quem ex nominibus tam peregrinis, & coactis, & compactis, & ambiguis, caligo suffundat, quomodo eis vsuri simus, prius demandabo. Quorundam enim de Græco interpretatio non occurrit ad expeditam proinde nominis formam, quorundam nec de sexu genera conueniunt, quorundam vsitatio in Græco notitia est. ⁴⁶ Itaque plurimum Græco ponemus, significantiæ per paginarum limites aderunt; nec Latinis quidem deerunt Græca, sed in lineis desuper notabuntur, vt signum hoc sit personalium nominum propter ambiguitates eorum quæ cum alia significatione communicant. ⁴⁷ Quanquam autem distulerim congressionem, solam interim professus narrationem, sicubi tamen indignitas meruerit suggillari, non erit ⁴⁸ deliberatione transfunctoria expugnatio. Congressionis lusionem deputa Lector ante pugnam: ostendam, sed non imprimam vulnera. Si & ridebitur alicubi, materijs ipsis satisfiet. Multa sunt sic digna reuinci, ne grauitate adorentur. ⁴⁹ Vanitati propriè festiuitas cedit. Congruit & veritati ridere, quia lætans: de æmulis suis ludere, quia secunda est. Curandum planè, ne risus eius rideatur, si fuerit indignus. Ceterum vbi- cunque dignus risus, officium est. Denique hoc modo incipiam. [⁵⁰ Primus omnium Ennius poë-
ta Romanus,

- *Cœnacula maxima cœli*

simpliciter pronuntiauit, elati situs nomine, ⁵¹ vel quia Iouem illic epulantem legerat apud Homerum. Sed hæretici quantas supernitates supernitatum, & quantas sublimitates sublimitatum in habitaculum Dei sui cuiusque suspenderint, extulerint, expanderint, mirum est. Etiam creatori nostro Enniana ⁵² cœnacula in ædicularum disposita sunt forma, ⁵³ alijs atque alijs pergulis superstructis, & vnicuique Deo per totidem scalas distributis, quot hæreses fuerint. ⁵⁴ Meritorium factus est mundus: ⁵⁵ insulam Feliculam credas ⁵⁶ tanta tabulata cœlorum, nescio vbi. Illic enim Valentinianorum Deus ad summas tegulas habitat. Hunc substantialiter quidem ⁵⁷ *ἀόδια τέλειον* appellant, personaliter verò *πρωταρχὴν* & *τὸν ἀρχὴν*, ⁵⁸ etiam Bython, ⁵⁹ quod in sublimitibus habitanti minimè congruebat. ⁶⁰ Innatum, immensum, infinitum, inuisibilem, æternumque definiunt: quasi statim probent esse, si talem definiant qualem scimus esse debere, vt sic & ante omnia fuisse dicatur. Sed vt sit ex postulo, nec aliud magis in huiusmodi denoto, quàm quod post omnia inueniuntur, qui ante omnia fuisse dicuntur, & quidem non sua. Sit itaque Bythos iste infinitis retrò æuis, in maxima & altissima quiete, in otio plurimo, placidæ ⁶¹ & (vt ita dixerim) stupentis diuinitatis, qualem iussit Epicurus. Et tamen quem solum volunt, dant ei secundam in ipso & cum ipso personam, ⁶² Enncean, ⁶³ quam & Charin ⁶⁴ & Sigen insuper nominant. ⁶⁵ Et fortè accedunt in illa commendatissima quiete mouere eum de proferendo tandem initio rerum à semetipso. Hoc vice seminis in Sigæ suæ velut in genitalibus vuluæ locis collocat. Suscipit illa statim & prægnans efficitur, ⁶⁶ & parit vtiq; silentio Sige, & quem parit Nus est, simillimum patri & parem per omnia. denique solus hic capere sufficit immensam illam & incomprehensibilem magnitudinem patris. Ita & ipse pater dicitur, & initium omnium, & propriè Monogenes. Atquin non propriè, si quidem non solus agnascitur. Nam cum illo processit & fœmina, ⁶⁷ cui Veritas. Monogenes, quia prior genitus, quanto congruentius Proto-

A Ptologenes vocaretur? Ergo Bythos & Sige, Nus & Veritas, prima quadriga defenditur Valentiniana factionis, matrix & origo cunctorum. Namque ibidem Nus simul accepit ⁶³ prolationis suae officium, ⁶⁹ emittit & ipse ex semetipso Sermonem & Vitam, quae si retrò non erat, utique nec in Bytho. Et quale est ut in Deo vita non fuerit? Sed & haec soboles, ad initium ⁷⁰ vniuersitatis, & formati Pleromatis totius emissa, facit fructum, ⁷¹ Hominem & Ecclesiam procreat: habes Ogdoadem, Tetradem duplicem, ⁷² ex coniugationibus masculorum & foeminarum, cellas ut ita dixerim, primordialium Aeonum: ⁷³ fraterna connubia Valentinianorum deorum: census omnes sanctitatis & maiestatis haereticæ: nescio criminum an numinum turbam, certè fontem reliquæ foecunditatis. [⁷⁴ Ecce enim secunda Tetras, Sermo & Vita, Homo & Ecclesia, quòd in patris gloriam fruticasset. ⁷⁵ Hinc numero gestientes & ipsi tale quid patri de suo offerre, alios ebullunt foetus, proinde coniugaleis, per copulam vtriusque naturæ: ⁷⁶ Hac Sermo & Vita decuriam Aeonum simul fundunt: ⁷⁷ illac Homo & Ecclesia duos amplius, æquiparando parentibus, quia & ipsi duo cum illis decem tot efficiunt, quot ipsi procreauerunt. Reddo nunc nomina quos decuriam dixi. ⁷⁸ Bythios & Mixis: ⁷⁹ Ageratos & Henosis: ⁸⁰ Autophyes & Hedone: ⁸¹ Acinetos & Syncrasis: ⁸² Monogenes & Macaria. Contra duodenarius numerus hi erunt: ⁸³ Paracletus & Pistis: Patricos & Elpis: ⁸⁴ Metricos & Agape: ⁸⁵ Ainus & Synesis: ⁸⁶ Ecclesiasticus & Macariotes: ⁸⁷ Teletus & Sophia. Cogor hinc quid ista nomina desiderent, proferre de pari exemplo. ⁸⁸ In scholis Carthaginiensibus fuit quidam rigidissimus Rhetor Latinus, Phosphorus nomine: ⁸⁹ quum virum fortem peroraret, Venio, inquit, ad vos optimi ciues de praelio cum victoria mea, cum foelicitate vestra, ampliatus, gloriosus, fortunatus, maximus, triumphalis. Et scholastici statim, familiae Phosphori ⁹⁰ $\phi\psi$, acclamant. Audisti Fortunatam, & Hedonem, & Acinetum, & Teletum, acclama, ⁹¹ familiae Ptolomæi $\phi\psi$. Hoc erit Pleroma illud arcanum, diuinitatis tricenariae plenitudo. Videamus ⁹² quæ sint istorum priuilegia numerorum, quaternarij, & octonarij, & duodenarij. Interim in tricenario foecunditas tota deficit, castrata est vis & potestas & libido genitalis Aeonum, quasi non & numerorum tanta adhuc coagula superessent, ⁹³ & nulla alia de paedagogio nomina. Quare enim non & quinquaginta & centum procreantur? quare non & ⁹⁴ sterceæ & Syntrophæ nominantur? [⁹⁵ Sed & hoc exceptio personarum est, quòd solus ille Nus ex omnibus immensi patris fruitur notione, gaudens & exultans, illis utique moerentibus. Planè Nus quantum in ipso fuit, & voluerat & tentauerat, ceteris quoque communicare quæ norat, quantus & quàm incomprehensibilis pater: ⁹⁶ sed intercessit mater Sige, illa scilicet, quæ & ipsis haereticis suis tacere præscribit: etsi de patris nutu aiunt factum volentis omnes in desiderium sui accendi. Itaque dum macerantur intra semetipsos, dum tacita cupidine cognoscendi patrem vruntur, penè scelus factum est. Namque ex illis duodecim Aeonibus, quos Homo & Ecclesia ediderant, nouissima natus Aeon, viderit Solæcismus, Sophia enim nomen est, ⁹⁷ incontinentia sui sine coniugis ⁹⁸ Phileti societate prorumpit in patrem inquirere, ⁹⁹ & genus contrahit vitij, quod exorsum quidem fuerat in illis alijs qui circa Ngn, in hunc autem, id est, in Sophiam ¹⁰⁰ deriuarat, ut solent vitia in corpore alibi connata, in aliud membrum perniciem suam efflare. Sedenim sub prætexto dilectionis in patrem, æmulatio superabat in Nun solum de patre gaudentem. Ut verò impossibilia contendens Sophia frustrarat, & vincitur difficultate, & extenditur affectione, ¹⁰¹ modico abfuit præ vi dulcedinis & laboris deuorari, & in reliquam substantiam dissolui: nec aliàs quàm pereundo cessasset, ¹⁰² nisi bono fato in Horon incurfasset, (quædam & huic vis est, fundamentum, vniuersitatis illius extrinsecus custos) ¹⁰³ quem & Crucem appellant, & Lytrotum, & ¹⁰⁴ Carpisten. Ita Sophia periculo exēpta & tardè persuasa, declinata inuestigatione patris conqueuit, & ¹⁰⁵ totam Enthymesin, id est, animationem cum Passione quæ insuper acciderat, exposuit. [¹⁰⁶ Sed quidam exitum Sophiæ, & restitutionem, aliter somniauerunt. Post irritos conatus & spei deiectionem, deformatam eam pallore credo, & macie & incuria formæ, uti quæ patrem non minus denegatum dolebat quàm amissum. Dehinc in illo moerore ex semetipsa sola, nulla opera coniugij concepit, & procreat foeminam. Miraris hæc? Et gallina sortita est de suo parere. ¹⁰⁷ Sed & vultures foeminas tantum parere aiunt, ¹⁰⁸ & tamen sine masculo mater primò quidem contristari propter inconsummationem generationis, metuere postremò ne finis quoque insisteret, harere de ratione casus, curare de occultatione. Remediana nusquam. ¹⁰⁹ Vbi enim iam tragædiæ & comædiæ, à quibus forma mutaretur exponēdi, quod citra pudorem erat natum? Dum in malis res est, suspicit, ¹¹⁰ conuertit ad patrem: sed incassum enisa, & vires deferebant, in preces succidit. Tota etiam propinquitas pro ea supplicat, vel maximè Nus. ¹¹¹ quid ni? causa mali tanti. Nullus tamen Sophiæ exitus ¹¹² vacuit: omnes ærumnæ eius operantur. Siquidem & illa tunc conflictatio in Materiæ originem peruenit. ¹¹³ Ignorantia, pavor, moeror, substantiæ fiunt. Ibi demum pater aliquando motus, per Monogenen Nun, quam supra diximus Horon, ¹¹⁴ in hæc promittit in imagine sua ¹¹⁵ foeminamare, ¹¹⁶ quia de patris sexu ita variant. Adijciunt autem, Horon etiam ¹¹⁷ Metagogeia (id est circumductorem) vocari, & Horotheten. Huius prædicant opera, & repressam ab illicitis, & purgatam à malis, & deinceps confirmatam Sophiam & coniugio restitutam, & ipsam quidem in Pleromatis censu remansisse: ¹¹⁸ Enthymesin verò eius & illam appendicem Passionem ab Horo relegatam & crucifixam, ¹¹⁹ & extra æuum factam, Malum, quod

C.VIII.

CA. IX.

CAP. X.

- aiunt, foras: spiritalem tamen substantiam illam, ut naturalem quendam impetum Aeonis, sed informem & ¹²⁰ inspeciatam, quatenus nihil apprehendisset: ideoque fructum infirmum, & foeminam pronuntiatam. [¹²¹ Igitur post Enthymesin extorrem, & matrem eius Sophiam coniugi reducem, ille iterum Monogenes, ille Nus, otiosus planè de patris cura atque prospectu, solidandis rebus, & Pleromati muniendo, iamque figendo, ¹²² ne qua eiusmodi rursus concussio incurreret, ¹²³ nouam excludit copulationem, Christum & Spiritum sanctum: turpissimum putem, duorum masculorum: aut foemina erit Spiritus sanctus: & vulneratur à foemina masculus. Numen his datur vnum, procurare ¹²⁴ concinationem Aeonum. Et ab eius officij societate, duæ scholæ protinus, duæ cathedræ, inaugurationis quædam diuidendæ doctrinæ Valentini. Christi erat, ¹²⁵ inducere Aonas naturam coniugiorum (vides quàm rem piam) ¹²⁶ & innati coniectationem, & idoneos efficere generandi in se agnitionem patris, quod capere cum non sit neque comprehendere, non visu denique, non auditu compotiri eius, nisi per Monogenen. Et tamen tolerabo quod ita discunt patrem nosse ne nosset. Illam magis doctrinæ denotabo peruersitatem, quod docebantur ¹²⁷ incomprehensibile quidem patris, causam esse perpetuitatis ipsorum: Comprehensibile verò eius, generationis illorum & formationis esse rationem. Hac enim dispositione illud opinor insinuat, expedire Deum non apprehendi: siquidem inapprehensibile eius, perpetuitatis est causa: apprehensibile autem non perpetuitatis, sed natiuitatis & formationis egentium perpetuitatis. Filium autem constituunt apprehensibilem patris. Quomodo tamen apprehendatur, tum prolatus Christus edocuit, Spiritus verò sancti propria ut de doctrinæ studio omnes peræquati, gratiarum actionem prosequi nosset, & veram inducerentur quietem. [¹²⁸ Itaque omnes forma & sapientia peræquantur, facti omnes quod vnusquisque: nemo aliud, quia alter. ¹²⁹ Omnes refunduntur in Ngs, in Sermones, omnes in Homines, in Christos: ¹³⁰ & quæ foeminæ, in Alethias, in Zoas, in Ecclesias, in Spiritus: ut ¹³¹ Ouidius Metamorphoseis suas deleuisset, si hodie maiorem cognouisset. Exinde resecti sunt, & constabiliti sunt, & in requiè ex veritate compositi, magno cum gaudij fructu hymnis patrem concinunt. Diffundebatur & ipse lætitia, utique benè cantantibus filiis & nepotibus. Quidni diffunderetur omni iocunditate, ¹³² Pleromate liberato? Quis nauclerus non etiam cum dedecore lætatur? ¹³³ Videmus quotidie nauticorum lasciuias gaudiorum. Itaque ut nautæ ¹³⁴ ad symbolam semper exultant, tale aliquid & Aones vnum iam omnes etiam forma, nedum sententia, conuenientibus ipsis quoque ¹³⁵ nouis fratribus & magistris Christo & Spiritu sancto, quod optimum atque pulcherrimum vnusquisque florebat, conferunt in medium. Vanè opinor. Si enim vnum erant omnes ex supradicta peræquatione, vacabat symbolæ ratio, quæ fermè ex varietatis gratia constat. Vnum omnes bonum conferebant, quod omnes erant. De modo forsitan fuerit ratio, aut de forma ipsius iam peræquationis. Igitur ¹³⁶ ex ære colatitio, quod aiunt, in honorem & gloriam patris, pulcherrimum Pleromatis fidus fructumque perfectum compingunt, Iesum: Eum cognominant Soterem, & Christum, & Sermonem, ¹³⁷ de patribus: ¹³⁸ & omnia iam, ut ex omnium defloratione constructum, ¹³⁹ graculum Aesopi, ¹⁴⁰ Pandoram Hesiodi, ¹⁴¹ Acci Patinam, ¹⁴² Nestoris Cocetum, ¹⁴³ Miscellaneam Ptolemæi. ¹⁴⁴ Quam propius fuit ¹⁴⁵ de Atticis historiis Pancarpiam vocari, à tam otiosis auctoribus nominum. Ut autem tantum ¹⁴⁶ sigillarium extrinsecus quoque inornassent, ¹⁴⁷ satellites ei angelos proferunt: par genus, si inter se potest fieri. Si verò Soteri consubstantiuos (ambiguè enim positum inueni) quæ erit eminentia eius inter satellites coæquales. [¹⁴⁸ Continet hic igitur ordo ¹⁴⁹ primam processionem pariter & nascentium, & nubentium, & generantium Aeonum: Sophiæ ex desiderio patris, periculosissimum casum, Hori opportunissimum auxilium, ¹⁵⁰ Enthymeseos & coniunctæ Passionis expiatum, ¹⁵¹ Christi & Spiritus sancti pædagogatum, ¹⁵² Aeonum tutelarem reformatum, ¹⁵³ Soteris pauoninum ornatum, ¹⁵⁴ Angelorum comparatitium antistatum. Quod superest, inquis, ¹⁵⁵ Vos valete & plaudite. Imò quod superest, inquam, vos audite & projicite. Ceterum hæc intra cœtum Pleromatis decurrisse dicuntur, prima tragœdiæ scena. ¹⁵⁶ Alia autem trans siparium cothurnatio est, extra Pleroma dico, & tamen si talis sub sinu patris intra ambitum Hori custodis, qualis extra iam in libero vbi
- XIII. Deus non erat. [¹⁵⁷ Namque Enthymesis, ¹⁵⁸ siue iam Achamoth (quod abhinc scriptum, hoc solo ininterpretabili nomine) ut cum vitio indiuiduæ Passionis explosa est ¹⁵⁹ in loca luminis aliena, ¹⁶⁰ quod Pleromatis res est, ¹⁶¹ in vacuum atque inane illud Epicuri, miserabilis etiam de loco est. Certè nec forma nec facies vlla, ¹⁶² defectiua scilicet & abortiua genitura. ¹⁶³ Dum ita rerum habet, ¹⁶⁴ Aetitur à superioribus Christus, ¹⁶⁵ deducitur per Horon, ¹⁶⁶ aborsum ut illud informet de suis viribus, ¹⁶⁷ folius substantiæ non etiam scientiæ forma. ¹⁶⁸ Et tamen cum aliquo peculio relinquatur. Iteratur odor incorruptibilitatis, ¹⁶⁹ quo compos casus sui potiorum desiderio suppararetur. Hac misericordia functus non sine Spiritus sancti societate, recurrit Christus in Pleroma. ¹⁷⁰ Vfus est, rerum ex liberalitatibus quoque nomina accedere. ¹⁷¹ Enthymesis de actu fuit. Achamoth vnde, adhuc quaritur: ¹⁷² Sophia de matre manat. ¹⁷³ Spiritus sanctus ex angelo accipit Christi, à quo derelicta statim senserat desiderium. Itaque profiliuit & ipsa lumen eius inquirere: quem si omnino non nouerat, ut inuisibiliter operatum, quomodo lumen eius ignotum cum ipso requirebat? Tamen tentauit, & fortasse apprehendisset, ¹⁷⁴ si non idem Horos qui matri eius tam prosperè venerat, nunç tam im-

A portūne filiæ occurrisset, ¹⁷⁵ vt etiam in clamarit in eam Iao, quasi ¹⁷⁶ Porro Quirites, aut ¹⁷⁷ Fidem Cæsaris, ¹⁷⁸ inde inuenitur Iao in scripturis. Ita depulsa quo minus pergeret, ¹⁷⁹ nec habens superuolare Crucem, id est Horon, ¹⁸⁰ quia nullum Catulli Laureolum fuerit exercitata, ¹⁸¹ vt destituta Passioni illi suę in tricha multiplici perplexa, omni genere eius cœpit affligi: mœrore, quod non perpetrasset inceptum: metu, ne sicut luce, ita & vita orbaretur: consternatione, tum ignorantia. ¹⁸² Nec vt mater eius. Illa enim scilicet Æon: at hæc pro conditione deterius: insurgente adhuc & alio fluctu conuersionis in Christum, à quo viuificata fuerat, & in hanc ipsam conuersionem temperata. ¹⁸³ A- C. XV.
ge nunc discant Pythagorici, agnoscant Stoici, Plato ipse, vnde Materia, quam innatam volunt, & originem, & substantiam traxerit ¹⁸⁴ in omnē hanc struem mundi, quod nec ¹⁸⁵ Mercurius ille Trismegistus ¹⁸⁶ magister omnium Physicorum recogitauit. ¹⁸⁷ Audisti Cōuersionem, genus aliud Passionis. Ex hac omnis anima huius mundi dicitur constituisse, ¹⁸⁸ etiam ipsius Demiurgi, id est Dei nostri. ¹⁸⁹ Audisti mœrorem & timorē. Ex his initiata sunt cetera. Nā ex lacrymis eius vniuersa aquarū natura manauit. Hic æstimandum quem exitum duxerit, quantis lacrymarū generibus inundarit. ¹⁹⁰ Habuit & salvas, habuit & amaras & dulces, & calidas & frigidas guttas, & bituminosas, & ferruginantes, & sulphurantes, vtique & venenatas, vt & Nonacris inde sudauerit quæ Alexandrum occidit, & Lyncestarum inde defluerit quæ ebrios efficit, ¹⁹¹ & Salmacis inde se soluerit quæ masculos molles facit. Cœlestes imbres ¹⁹² pipiauit ¹⁹³ Achamoth. Et nos in cisternis etiam alienos luctus & lacrymas seruare curamus. Poinde ¹⁹⁴ ex consternatione & pauore corporalia elementa ducta sunt. Et tamen in tanta circumstantia solitudinis, ¹⁹⁵ in tanto circumspecto destitutionis, ridebat interdū, quā conspecti Christi recordans: eodem gaudio, risu lumen effulsit. Cuius hoc prouidentiae beneficium quale illam ridere cogebat, idcirco ne semper nos in tenebris moraremur? Nec obstupescas, qui lætitia eius tam splendidum elementum radiauerit mundo, cum mœstitia quoque eius tam necessarium instrumentum defluerit seculo. O risum illuminatorem, ô fletum rigatorem! Et tamen poterat remedio iam agere cum illius loci horrore. Omnem enim obscuritatem eius discussit. ¹⁹⁶ Sed quoties ridere voluisset, vel ne cogeretur ¹⁹⁷ desertores suos supplicare? Conuertitur enim ad preces & ipsa ¹⁹⁸ more materno. ¹⁹⁹ Sed Christus, quem iam pigeat rursus extra Pleroma proficisci, ²⁰⁰ vicarium præfecit Paracletum Soterem (hic erit Iesus, ²⁰¹ largito ei patre vniuersorum Æonum summam potestatem subijciendis eis omnibus, ²⁰² vt in ipso secundum Apostolum omnia conderentur) ad eam emittit ²⁰³ cum officio atque comitatu ²⁰⁴ coactancorum angelorum, ²⁰⁵ credas & cū duodecim fascibus. Ibi demum aduentu pompatico eius concussa Achamoth, protinus ²⁰⁶ velamētum sibi obduxit, ex officio primo venerationis & verecundiae: dehinc contemplatur eum, fructiferumque suggestum. ²⁰⁷ Quibus inde cōceperat viribus occurrit illi, *κῶρε χαῖρε*. Hic opinor susceptam ille confirmat, ²⁰⁸ atque confirmat agnitione iam, ²⁰⁹ & ab omnibus iniurijs Passionis expumicat, ²¹⁰ non eadem negligentia in exterminium discretis, quæ acciderat in casibus matris. Sed enim exercitata vitia, & vsu viriosa confudit. Atque ita ²¹¹ massaliter solidata, ²¹² defixit seorsum in materiae corporalem paraturam, ²¹³ commutans ex incorporali passione indita habilitatem atque naturam, qua peruenire mox posset in æmulas æquiparantias corpulentiarum, ²¹⁴ vt duplex substantiarum conditio ordinaretur: de vitijs, pessima: de conuersione, passionalis. ²¹⁵ HÆC ERIT MATERIA QUÆ NOS COMMISIT CVM HERMOGENE, ceterisque qui Deum ex materia, non ex nihilo operatum cuncta, præsumunt. ²¹⁶ Abhinc Achamoth expedita tandem de malis omnibus, ecce iam proficit, XVII.
& in opera maiora frugescit. Præ gaudio enim tanti ex infœlicitate successus concalefacta, simulque contemplatione ipsa angelicorum luminum, vt ita dixerim, subfermentata, pudet, sed aliter exprimere non est, quodammodo subauit intra & ipsa in illos. Et conceptu statim intumuit spiritali ad imaginem ipsam, quam vis lætantis & lætitia prurientis intentionis, imbiberat, ²¹⁷ & sibi intimarat. Peperit denique, & facta exinde trinitas generum est, ex trinitate causarum. Vnum materiale, quod ex passione. Aliud animale, quod ex conuersione. Tertium spiritale, quod ex imaginatione. ²¹⁸ Hac auctoritate ²¹⁹ trium scilicet liberorū agendis rebus exercitior facta, formare singula genera constituit. Sed spiritale quidem non ita potuit attingere, vt & ipsa spiritalis. Ferē enim paria & consubstantiua, in alterutrum valere societas naturæ negauit. Eo animo, vnum ad animale, conuertit; ²²⁰ prolatis Soteris disciplinis. Et primum (quod cum magno horrore blasphemiae & pronuntiandum & legendū est & audiendum) ²²¹ Deum fingit hunc nostrum & omnium ²²² præter hæreticorū patrem, ²²³ & Demiurgum, & regem vniuersorum quæ post illum. ²²⁴ Ab illo enim omnia, si tamē ab illo, & non ab ipsa potius Achamoth, à qua occulto nihil sentiens eius, & velut ²²⁵ singillario extrinsecus ductum, in omnem operationem mouebatur. denique ex hac personarum in operibus ambiguitate, ²²⁶ nomen illi Metropatoris miscuerunt, distinctis appellationibus ceteris secundum status & situs operum: vt animalium quidem substantiarum quas ad dextram commendant, patrem nuncupent: materialium verò quas ad læuam delegant, Demiurgum nomenclant: Regem autem communiter in vniuersitatem. ²²⁷ Sed nec nominum proprietates competit proprietati operum, de quibus nomina omnia, cum deberet illa hæc omnia vocitari, à qua res agebantur, nisi quod iam nec ab illa. XIX.
Cum enim dicant Achamoth ²²⁸ in honorem Æonum imagines commentatam, ²²⁹ rursus hoc in Pp

- Soterem auctorem detorquent, qui per illam sit operatus: ²³⁰ vt ipsam quidem, imaginem patris ²³¹ inuisibilis & incogniti daret; ²³² incognitam scilicet & inuisibilem Demiurgo, ²³³ eundem autem Demiurgum Nyn filium effingeret, ²³⁴ Archangeli verò Demiurgi opus, reliquos Aeonas exprimerent. Cum imagines audio tantas trium, quero, non vis nunc vt imagines rideam peruersissimi pictoris illorum: foeminam Achamoth, imaginem patris & ignarum matris Demiurgum, multo magis patris, ²³⁵ imaginem Nyn ignorantis patrem, ²³⁶ & angelos famulos simulacra dominorum? Hoc est C. XX. ²³⁷ mulum de asino pingere, ²³⁸ & Ptolomæum describere de Valentino. [²³⁹ Igitur Demiurgus extra Pleromatis limitis constitutus, in ignominiosa æterni exilij vastitate ²⁴⁰ nouam prouinciam condidit, hunc mundum: repurgata confusione & distincta diuersitate ²⁴¹ duplicis substantiæ illius destruxit, animalium & materialium. Ex incorporalibus corpora ædificat, grauias, leuias, ²⁴² sublimantia atque vergentia: cœlestia atque terrena: ²⁴³ quum ipsam cœlorum septemplex scenam solio desuper suo finit: vnde & sabbatum dictum, ab hebdomade sedis suæ, ²⁴⁴ & Ogdoas mater Achamoth, ab argumento Ogdoadis primogenitalis: ²⁴⁵ Cœlos autem noeros deputant, & interdum angelos eos faciunt, sicut & ipsum Demiurgum, sicut ²⁴⁶ & Paradisum, archangelum quartum, quoniam & hunc supra cœlum tertium pangunt, ex cuius virtute sumpserit Adam deuersatus illic inter nubeculas & arbusculas. ²⁴⁷ Satis meminerat Ptolomæus puerilium dicibulorum, in mari poma nasci, & in arbore pisces: sic & in cœlestibus nucera præsumpsit. Operatur Demiurgus ignorans, ²⁴⁸ & ideò fortasse non scit arbores in sola terra institui oportere. Planè mater sciebat. Quidni suggererat? ²⁴⁹ quæ & effectum suum ministrabat. Sed tantum fastigium filio exstruens per ea opera quæ illum & patrem, & Deum, & regem, ante Valentinianorum ingenia testantur, ²⁵⁰ cur sibi quoque ista noluit esse nota, C. XXI. postea quæram. [²⁵¹ Interim tenendum, Sophiam cognominari & Terram & Matrem, quasi Matrem terram, & quod magis rideas, etiam Spiritum sanctum. Ita omnem illi honorem contulerunt foeminae, ²⁵² puto & barbam, ne dixerim cetera. ²⁵³ Alioquin Demiurgus adeò rerum non erat compos, de animalibus scilicet censu inualitudinis spiritalia accedere, vt se solū, ratus, concionaretur, Ego Deus, & absque me non est: certè tamen non fuisse se retrò sciebat. ²⁵⁴ Ergo & factum intelligebat, & factitatore facti esse quencunque. Quomodo ergo solus sibi videbatur, etsi non certus, saltem suspectus de aliquo factitatore? [²⁵⁵ Tolerabilior infamia est apud illos in diabolum, vel quia origo sordidior capit. Ex nequitia enim mœroris illius deputatur, ex qua angelorum & dæmonum, & omnium ²⁵⁶ spiritalium malitiæ genituras notant. Et tamen diabolum quoque opus Demiurgi affirmant, & Munditeneantem appellant, ²⁵⁷ & superiorum magis gnarum defendunt, vt spiritalem natura, quàm Demiurgum, vt animale. Meretur, ab illis prælationem, ²⁵⁸ cui omnes hæreses procurantur. [²⁵⁹ Singularium autem potestatum arces his finibus collocant. In summis summitatibus præsidet tricenarius Pleroma, Horo signante lineam extremam. Inferius illum ²⁶⁰ metatur medietatem Achamoth, filium calcans. subest enim Demiurgus in Hebdomade sua, ²⁶¹ magis diabolus, in isto nobiscum cœmuni mundo cœlementato & concorporificato (vt supra æditum est) ²⁶² ex Sophiæ vtilissimis calibus, quâ nec aërem haberet recipiendi spiritus spatium, teneram omnium corporum vestem, colorum omnium indicem, organum temporum, si non & istum Sophiæ mœstitia colasset: sicut animalia metus, sicut conuersio eius, ipsum Demiurgum. ²⁶³ His omnibus elementis atque corporibus ignis inflabellatus est. cuius originalem Sophiæ passionem, quia nondum adiderunt, ego interim argumentabor motiunculis eius excussum. Credas enim illam in tantis vexationibus etiam febricitasse. [²⁶⁴ Quum talia de Deo vel de Deis, qualia de homine figmenta? ²⁶⁵ Molitus enim mundum ²⁶⁶ Demiurgus, ad hominem manus confert, & substantiam ei capit non ex ista, inquit, arida quam nos vnica nouimus terram (quasi non etsi arida postmodum, adhuc tamen tunc aquis ante segregatis superstitelimo ²⁶⁷ siccauerit:) sed ex inuisibili corpore materiæ illius scilicet philosophicæ, de fluxili & fusili eius: quod vnde fuerit, haud quæo æstimare, quia nusquam est. Si enim fusile & fluxile liquoris est qualitas, liquor autem omnis de Sophiæ fletibus fluxit, sequitur vt limum ²⁶⁸ ex pituitis & gramis Sophiæ constituisse credamus, quæ lacrymarum proinde sunt fæces, sicut aquarum quod desidet limus est. ²⁶⁹ Figulat ita hominem Demiurgus, ²⁷⁰ & de adflatu suo animat: sic erit & choicus, & animalis, ²⁷¹ ad imaginem & similitudinem factus: quadruplex res: ²⁷² vt imago quidem, choicus deputeretur, materialis scilicet: & si non ex materia, Demiurgus. ²⁷³ Similitudo autem, animalis: hoc enim & Demiurgus. Habes duos interim Carnalem superficiem postea aiunt choico supertextam, ²⁷⁴ & hanc esse pelliceam tunicam obnoxiam sensui. C. XXV. [²⁷⁵ Inerat autem in Achamoth ex substantia Sophiæ matris, ²⁷⁶ peculium quoddam seminis spiritalis: sicut & ipsa Achamoth in filio Demiurgo sequestrauerat, ne hoc quidem gnaro. Accipe industriam clandestinæ prouidentiae huius. Ad hoc enim & deposuerat & occultauerat, vt quum Demiurgus animam mox de suo adflatu in Adam communicaret, pariter & semen illud spiritale quasi per canalem animam deriuaretur in choicum: atque ita foeturatum in corpore materiali, velut in vtero, & adultum illic, idoneum inueniretur suscipiendo quandoque sermone perfecto. Itaque cum Demiurgus ²⁷⁷ traducem animæ suæ committit in Adam, ²⁷⁸ latuit homo spiritalis flatu insertus, & pariter corpori inductus, quia non magis semen nouerat matris Demiur-

- A** Demiurgus, quàm ipsam. Hoc semen Ecclesiam dicunt, Ecclesiæ supernæ speculum, & hominis censum: ²⁷⁹ proinde eum ab Achamoth deputantes, quemadmodum animale à Demiurgo: choicum, substantia ἀρχῆς: Carnem, materia. ²⁸⁰ Habes nouum, id est quadruplum Geryonem. [²⁸¹ Sic & exitum singulis diuidunt. Materiali quidem, id est carnali, quem & sinistram vocant, indubitatum interitum. Animalis verò, quem & dextrum appellant, dubitatum euentum: utpotè inter materiale spiritalemque nutanti, & illac debito quâ plurimum adnuerit. Ceterum spiritalem emitti in animalis comparationem, ²⁸² ut erudiri cum eo, & exerceri in conuersationibus possit. ²⁸³ Indiguiffe enim animale etiam sensibilibus disciplinarum: ²⁸⁴ in hoc & paratam mundi prospectam: ²⁸⁵ in hoc & Soterem animale in mundo representatum, in salutem scilicet animalis. Alia adhuc compositione monstrosam, volunt illum prospicientias earum substantiarum induisse, ²⁸⁶ quarum summam saluti esset redactus: ut spiritalem quidem susceperit ab Achamoth, ²⁸⁷ animale verò, quem mox à Demiurgo induit Christum: ceterum corporalem, ex animali substantia. Sed miro & inenarabili rationis ingenio constructam, ²⁸⁸ administrationis vi contulisse, quo ²⁸⁹ congressui, & conspectui, & contactui, & defunctui ²⁹⁰ ingratum subiaceret. ²⁹¹ Materiale autem nihil in illo fuisse, utpotè salutis alienum: quasi alijs fuerit necessarius quàm egentibus salute. Et totum hoc, ut carnis nostræ habitum alienando à Christo, à spe etiam salutis expellant. [²⁹² Nunc reddo de Christo: ²⁹³ In quem tanta licentia Iesum inserunt quidam, quanta spiritale semen animale cum inflatu infulciunt, fartilia nescio quæ commenti, & hominum & deorum suorum. ²⁹⁴ Esse enim Demiurgo suum Christum filium naturalem: denique animale prolatum ab ipso, promulgatum Prophetis: ²⁹⁵ in Præpositionum quæstionibus positum, ²⁹⁶ id est per virginem, non ex virgine editum: quia delatus in virginem transmeatorio potius quàm generatorio more processerit; per ipsam, non ex ipsa; non matrem eam, sed viam passus. ²⁹⁷ Super hunc itaque Christum deuolasse tunc in baptismatis sacramento Soterem per effigiem columbæ. ²⁹⁸ Fuisse autem & in Christo etiam ex Achamoth spiritualis seminis condimentum, ne marcesceret scilicet reliqua farsura. ²⁹⁹ Nam in figuram principalis Tetradis, quatuor eum substantijs stipant, Spirituali, Achamothiana: Animalis, Demiurgina: Corporali, Iesuaciana: & illa Soteriana, id est columbina. ³⁰⁰ Et Soter quidem permansit in Christo, impassibilis, inlæfibilis, inapprehensibilis. ³⁰¹ Denique cum ad apprehensiones venit, discessit ab illo in cognitione Pilati. ³⁰² Proinde nec matris semen admisit iniurias, æquè insubditiuum, & ne ipsi quidem Demiurgo compertum. ³⁰³ Patitur verò animalis & carneus Christus, in deliniationem superioris Christi, qui ad Achamoth formandam substantiali non agnitionali forma, Cruci, id est Horo fuerat innixus. ³⁰⁴ Ita omnia in imagines vrgent, planè & ipsi imaginarij Christiani. [³⁰⁵ Interea Demiurgus omnium adhuc nescius, etsi aliquid & ipse per Prophetas concionabitur, ne huius quidem operis sui intelligens: (³⁰⁶ diuidunt enim & prophetiale patrocinium in Achamoth, in semen, in Demiurgum) ³⁰⁷ ubi aduentum Soteris accepit, properè & o-uanter accurrit, cum omnibus viribus suis, Centurio de Euangelio. Et de omnibus inluminatus, ab illo etiam spem suam discit, ³⁰⁸ quòd successurus sit in locum matris. Ita exinde securus, dispensationem mundi huius, vel maximè Ecclesiæ protegendæ nomine, quanto tempore oportuerit, insequitur. [³⁰⁹ Colligam nunc ex disperso, ad concludendum, quæ de totius generis humani dispositione differant, Triformem naturam primordio professi, & tamen in unitam in Adam, ³¹⁰ inde iam diuidunt per singulares generum proprietates, nacti occasionem distinctionis huiusmodi ex posteritate ipsius Adæ, moralibus quoque differentiis tripartitæ. Cain, Abel, & Seth, fontes quodammodò generis humani, in totidem deriuant argumenta, naturæ atque essentiæ. ³¹¹ Choicum saluti degeneratum, ad Cain redigunt: ³¹² Animale mediæ spei deliberatum, ad Abel componunt: Spiritale certæ salutis præiudicatum, in Seth recondunt. ³¹³ Sic & animas ipsas duplici proprietate discernunt, bonas & malas: secundum choicum statum ex Cain, & animale ex Abel, spiritalem ex Seth. ³¹⁴ De obuientia superducunt iam non naturam, sed indulgentiam, ut quos Achamoth in superioribus in animas bonas depluat, id est animali censui inscriptas. Choicum enim genus, id est malas animas, nunquam capere salutaria. Immutabilem enim & irreformabilem naturam pronuntiauerunt. ³¹⁵ Id ergo granum seminis spiritualis modicum & paruulum iactu, ³¹⁶ sed eruditum huius fides augetur atque prouehitur, ³¹⁷ ceu suprâ diximus: ³¹⁸ animæque hoc ipso ita ceteris præuertunt, ut Demiurgus tunc ignorans magni eas fecerit. ³¹⁹ Ex earum ergo Laterculo, & in reges, & in sacerdotes allegere consueuerat: Quæ nunc quoque si plenam atque perfectam notitiam apprehenderint istarum naniarum, naturificatæ iam spiritualis conditionis germinatæ, certam obtinebunt salutem, imò omnimodò debitam. [³²⁰ Ideoque nec operationes necessarias sibi existimant, nec vlla disciplinæ munia obseruant: ³²¹ martyrij quoque eludentes necessitatem qua volunt interpretatione. Hanc enim regulam Animalis semini præstitutam, ³²² ut salutem quam non de priuilegio status possidemus, de suffragio actus claboremus. Nobis enim ³²³ in scriptura huius seminis, qui imperfectæ essentiæ sumus, ³²⁴ quia amoribus Phileti, & utique abortui deputamur, quòd mater illorum. Sed nobis quidem vix, si excesserimus in aliquo disciplinæ iugum: si obtorpuerimus in operibus sanctitatis atque iustitiæ: si confiten-

dum alibi, nescio ubi, & non sub potestatibus istius seculi, apud tribunalia praesidium optauerimus. **D**
 Illi vero & ³²⁵ de passivitate vitae, ³²⁶ & diligentia delictorum, generositatem suam vindicent, blandi-
 ente suis Achamoth, ³²⁷ quoniam & ipsa delinquendo profecit. ³²⁸ Nam & honorandorum coniu-
 giorum supernorum gratia dicitur apud illos meditandum atque celebrandum semper sacramen-
 tum, comiti, id est, foeminae adharendo. Alioquin degenerem ³²⁹ nec legitimum veritatis, qui ³³⁰ de-
 uersatus in mundo non amauerit foeminam, nec se ei iunxerit. ³³¹ Et quid facient spadones, quos vi-
 demus apud illos? [³³² Superest de consummatione, & dispensatione mercedis. ³³³ Vbi totam mē-
 sem Achamoth seminis sui presserit, dein colligere in horreum coeperit, vel cum ad molas delatum,
³³⁴ & defarinatum, in conspersionis aluearia absconderit, donec totum confermentetur, ³³⁵ tunc
 consummatio vrgebit. ³³⁶ Igitur in primis ipsa Achamoth, ³³⁷ de regione medietatis, ³³⁸ de tabulato
 secundo in summum transfertur, restituta Pleromati: ³³⁹ & statim excipit compactitius ille Soter,
 sponsus: scilicet ambo coniugium nouum fiet. ³⁴⁰ Hic erit in scripturis sponsus: & sponsalis Pleroma.
³⁴¹ Credas enim ubi de loco in locū transmigratur, leges quoque Iulias interuenire, ³⁴² sicut & Cainā.
³⁴³ Et Demiurgus tunc de Hebdomade subcoelesti ³⁴⁴ in superiora mutabit, in vacuum iam coena-
 culum matris, ³⁴⁵ sciens iam nec videns illam. ³⁴⁶ Nam si ita erat semper ignorare maluisset. [³⁴⁷ Hu-
 mana verò gens in hos exitus ibit, ³⁴⁸ choicæ & materialis notæ in totum interitum: quia omnis ca-
 ro foenum, ³⁴⁹ Et anima mortalis apud illos, nisi quæ salutem fide inuenerit. ³⁵⁰ Iustorum animæ, id
 est nostræ, ad Demiurgum in medietatis receptacula transmittentur. Agimus gratias, contenti e-
 rimus cum Deo nostro deputari, qua census, nihil animale in Pleromatis palatium admittitur, nisi
 spiritale examen Valentini. ³⁵¹ Illic itaque primò despoliantur homines ipsi, id est interiores. Des-
 poliari est autem deponere animas, quibus induti videbantur, easque Demiurgo suo reddent, quas
 ab eo auertant. Ipsi autem spiritus in totum fient intellectuales, neque detentui, neque conspectui
 obnoxij: atque ita inuisibiliter in Pleroma recipientur furtim. Si ita est, quid deinde? Angelis di-
 stribuentur satellitibus Soteris. In filios putas? Non. Sed in apparitores? Ne istud quidem. Sed in
 imagines? Utinam vel hoc. In quid ergo, si non pudet dicere? In sponsas. ³⁵² Tunc illi Sabinas ra-
 ptas iure matrimonij plaudent. ³⁵³ Hæc erit Spiritualium merces, hoc præmium credendi. Fabulæ ta-
 les vtilis, ³⁵⁴ ut Marcus, aut Caius in hanc carnem barbatus, ³⁵⁵ & hæc omnia seuerus maritus, pater,
 auus, proauus, certè quod sufficit masculus, ³⁵⁶ in Nymphone Pleromatis ab angelo, ³⁵⁷ tacendo
 iam dixi, & forsitan parias ³⁵⁸ aliquem Onesimum Æonem. His nuptijs rectè deducendis, ³⁵⁹ pro
 face & flammeo, ³⁶⁰ tunc credo ille ignis arcanus erumpet, & vniuersam substantiam depopulatus,
 ipse quoque decineratis omnibus in nihilum finietur: & nulla iam fabula. ³⁶¹ Sed næ ego temerarius,
 qui tantum sacramentum etiam in ludendo prodiderim. Verendum mihi est, ne Achamoth, quæ se
 nec filio agnitam voluit, insaniat: ³⁶² ne Philetus irascatur; ne Fortuna acerbetur. Et tamen homo
 sum Demiurgi, illuc habeo devertere, ³⁶³ ubi post excessum omnino non nubitur: ³⁶⁴ ubi superindui
 potius quàm despoliari: ubi etsi despolior, ³⁶⁵ sexui meo deutor: angelis non angelus, non angela:
 nemo mihi quicquam faciet, quem & tunc masculum inuenient. [³⁶⁶ Producam denique ³⁶⁷ veluti
 epicitharisma post fabulam tantam, etiam illa quæ ne ordini obstreperent, & Lectoris intentionem
 interiectione dispargerent, hunc malui in locum distulisse, aliter atque aliter commendata ³⁶⁸ ab e-
 mendatoribus Ptolomæi. Extiterunt enim de schola ipsius discipuli super magistrum, ³⁶⁹ qui du-
 plex coniugium Bytho suo adfingerent, Cogitationem & Voluntatem. Vna enim satis non erat Co-
 gitatio, qua nihil producere potuisset, ex duabus facillimo prolata. Primum coniugium, Monoge-
 nem & Veritatem: ad imaginem quidem Cogitationis, foeminam Veritatem: ad imaginem Volun-
 tatis, marem Monogenem. Voluntatis enim vis, vti quæ effectum præstat Cogitationi, maris obti-
 net censum. [³⁷⁰ Pudiciores alij, honorem diuinitatis recordati, ut etiam vnius coniugij dedecus ab
 eo auellerent, maluerunt nullum Bytho sexum deputate: & fortassè Hoc Deum, non Hic
 Deus, neutro genere pronuntiant. ³⁷¹ Alij contrà magis & masculum & foeminam dicunt, ne
 apud solos ³⁷² Lunenses ³⁷³ Hermaphroditum existimet ³⁷⁴ Annalium commentator Fenestella.
³⁷⁵ Sunt qui nec principatum Bytho defendant, sed ³⁷⁶ postumatum, ³⁷⁷ Ogdoaden ante omnia
 præmittentes ex Tetrade quidem & ipsam, sed alijs nominibus deriuatam. Primo enim consti-
 tuunt Proarchen, secundo Anennoeton, tertio Arrheton, quarto Aoraton. Ex Proarche
 itaque processisse primo & quinto loco Archen: ex Anennoeto, secundo & sexto loco Aca-
 talepton: ex Arrheto, tertio & septimo loco Anonomaston: ex Inuisibili, quarto & octauo lo-
 co Agenneton. Hoc quæ ratio disponat ut singula binis locis, & quidem tam intercisis nascan-
 tur, malo ignorare quàm discere. Quid enim recti habent, quæ tam peruersè proferuntur?
³⁷⁸ Quanto meliores qui totum hoc tedium de medio amoliti, nullum Æonem voluerunt
 alium ex alio ³⁷⁹ per gradus reuera Gemonios ³⁸⁰ structum, sed ³⁸¹ mappa (quod aiunt) mis-
 sa, ³⁸² semel octoiugem istam ex patre & Enncea eius exclusam. Ex ipso denique eius motu
 nomina gerunt. Quum, inquiunt, ³⁸³ cogitauit proferre, hoc Pater dictus est. Quum protu-
 lit, quia vera protulit, hic Veritas appellata est. Quum semetipsum voluit ³⁸⁴ probari, hoc Ho-
 mo pronuntiatus est. Quos autem præcogitauit cum protulit, nunc Ecclesia nuncupata est.
 Sonuit

Sonuit Homo Sermonem, & hic est primogenitus filius: & Sermoni accessit Vita: & Ogdoas prima conclusa est. Sed hoc tædium pusillum. [³⁸⁵ Accipe alia ingenia ³⁸⁶ Cicuria Enniana insignioris a- xxxvii.
 pud eos magistri, qui ex Pontificali sua auctoritate in hunc modum censuit: ³⁸⁷ Est, inquit, ante om-
 nia Prearche, inexcogitabile, & inenarrabile, & innominabile, quod ego nomino Monoteta. Cum
 hac erat alia virtus, quam & ipsam appello Henoteta. Monotes & Henotes, id est Solitas & Vnitas
 cùm vnum essent, protulerunt non proferentes initium omnium intellectuale, innascibile, inuisibile,
 quod sermo Monada vocauit. Huic adest consubstantiua virtus, quam appellat Vnio. Hæ igitur
 virtutes Solitas, Singularitas, Vnitas, Vnio, ceteras prolationes Æonum propagarunt. O differentia!
³⁸⁸ Mutetur Vnio & Vnitas: Singularitas & suum Solitas, quamque designaueris, vnum est. [³⁸⁹ Hu- xxxviii.
 manior iam Secundus, vt breuior, ³⁹⁰ Ogdoaden in duas Tetradas diuidēs, in dextram & sinistram,
 in lumen & tenebras, ³⁹¹ tantum quod desultricem & defectricem illam virtutem non vult ab aliquo
 deducere triginta Æonum, sed à fructibus de substantia eorum venientibus. [³⁹² De ipso iam Do- xxxix.
 mino Iesu, quāta diuersitas scinditur? ³⁹³ Hi ex omnium Æonum flosculis eum construnt: ³⁹⁴ illi ex
 solis decem constituisse contendunt, quos Sermo & Vita protulerunt. Inde & in ipsum Sermonis &
 Vitæ concurrerunt flosculi. ³⁹⁵ Ille ex duodecim potius, ex Hominis & Ecclesiæ fœtu: ideoque fi-
 lium hominis auitè pronuntiatum: ³⁹⁶ alij à Christo & Spiritu sancto constabiliendæ vniuersitati
 prouisis, confictum: & iure, paternæ appellationis hæredem. ³⁹⁷ Sunt qui filium hominis aliundè
 conceperint dicendum: quanquam ipsum Patrem pro magno nominis Sacramento Hominem ap-
 pellasse præsumperint, vt quid amplius speres de eius Dei fide cui nunc adæquaris? ³⁹⁸ Talia ingenia
 superfruticant apud illos ex materni seminis redundantia. Atque ita insolescentes doctrinæ Valenti-
 nianorum, ³⁹⁹ in syluas iam exoleuerunt Gnosticorum.

ADNOTATIONES IACOBI PAMELII IN

LIBRVM ADVERSVS VALENTINIANOS.

I. ADVERSVS VALENTINIANOS.] De Valentiniano, à quo dicti Valentiniani, quædam suprà videre est adnotas. nostris in lib. de Præscript. aduers. heretic. cap. 7. 30. 33. 34. 38. ac 49. Quibus adijcienda putauimus, quæ ad patriam, primam institutionem, etatem qua vixit, occasionem hæresis & errores pertinent.

Imprimis vero de patria eius Epiphani. heres. 31. Dicunt, inquit, Valentinum fuisse Phrebonitem Ægypti maritimum, in Alexandria verò institutum esse Græcorum litteris. Vnde & imitatio Theologiæ Hesiodi Deorum xxx. apud ipsum Hesiodum relatorum. Deinde de prima eius predicatione Catholica fidei: Fecit autem hic predicationem in Ægypto; unde sanè velut reliquia vipera osium, adhuc in Ægypto sementis ipsius restat, in Atrabite, & Prosopite, & Arsenoite, & Thebaide, & inferioribus partibus regionis maritima & Alexandriopolite præfectura. Sed & Roma reuersus predicauit. Verum ad Cyprum progressus (quod ipsum ex Philastrio sumpsit, lib. de heres.) velut naufragum natura corporaliter passus, à fide defecit, & mente motus est. Antea enim pietatis ac rectæ fidei partem in prædictis locis habere putabatur. Verum in Cypro deinceps ad extremam impietatem deuenit, & seipsum in ea quam predicabat improbitate, penitus immerisit. Hactenus ille. Vnde confirmatur illud Tertulliani suprà lib. de Præscript. adu. her. cap. 30. Vbi dicit: Valentinum in Catholicam primò doctrinam credidisse apud Romanensem Ecclesiam. Atqui erroris occasionem significat Auctor infra his verbis cap. 4. Sperauit Episcopatum Valentinus, quia & ingenio poterat & eloquio. Sed alium ex Martyrij prærogatiua loci potitum indignatus, de Ecclesia authenticæ regulæ abruptus (vt solent animi pro prioratu exciti, præsumptione vltionis accendi) ad expugnandam conuersus veritatem. Exemplo certe non nouo, quippe quum plerique hodie hæresiarchæ simili penè ex causa hæreses suas disseminare caperint. Jam ad etatem qua vixit quod adtinet, præscribit eam disertis verbis (quemadmodum etiam adnotauimus suprà ad lib. de Præscript. aduers. her. num. 166.) B. Irenæus lib. 3. cap. 4. Valentinus, inquit, Romam venit sub Hygino, increuit verò sub Pio, & prorogauit tempus vsque ad Anicetum, quæ ipsa verba transcripta sunt ab Euseb. Eccles. hist. lib. 4. cap. II. & Niceph. lib. 4. cap. 3. Que tempora incidunt in tempora Antonini Cæsaris primi, sicuti etiam adnotauit Theodor. her.

fabul. lib. 1. cuius anno secundo iuxta Euseb. in Chronicis Romanis venit. Eodem pertinet quod habet loco citato Tertullianus : Nam constat illos (de Valentino & Marcione loquitur) neque aded olim fuisse, Antonini ferè principatu. Qui præterea superuixisse illum significat vsque ad Eleutherium dictorum Romanorum Pontificum & Soteris successorem ; nam subiicit : Donec sub Episcopatu Eleutheri benedicti, ob inquietam semper eorum curiositatem, qua fratres quoque vitiabant, semel & iterum eiecti ; nouissimè in perpetuum discidium relegati, venena doctrinarum suarum disseminauerunt. Nisi fortè malis quis illud prius membrum diutaxat pertinere ad Valentinum, posterius verò ad Marcionem. Porro eiusdem lib. cap. 49. hæc. 12. (Vti id paucis repetam) tres potissimum hæreseis Valentini recenser: primam de Æonum xxx. Genealogijs & fabulis, quam toto hoc libro latiss. pertractat ; alteram de Christi corpore per virginem, non ex virgine adito, cuius etiam meminit infra cap. 27. & latius lib. de Carne Christi ; tertiam, quòd resurrectionem huius carnis non agnoscat, sed alterius, quem ad lib. de Resurr. carnis differimus. Hic sufficiat tum ipsius Tertulliani, tum aliorum Patrum testimonia de primo illo errore subiungere. Auctoris pleraque suis quibusque locis infra adducentur : hic tantum quæ in genere de Æonibus scripsit, adferimus. Tale est illud infra lib. de Anima cap. 18. vbi de Idaeis Platonis loquens : Relucèntne, inquit, iam hæretica semina Gnosticorum & Valentinianorum ? Et mox: Contingentium veritatem illam arcanam & supernam, & apud Pleroma constitutam, hæreticarum Idzarum sacramenta. Hoc enim sunt & αἰῶνες & Genealogiæ illorum. Item cap. 21. Iam nec triformis, vt adhuc Trinitas Valentiniana cædatur ; vbi haud dubie ad lib. hunc adludit, quemadmodum ibi latius, num. 269. sic etiam lib. de Carne Christi, cap. 24. Et cum aliàs idipsum eodem modo dicit: Ante me Deus nō fuit, nescio quas illas Valentinianorum Æonum Genealogias pulsat. Et quod est l. 1. adn. Marcion. Honestior & liberalior Valentinus, qui simul ausus est duos concipere, Bythum & Sigen, quum vsque ad xxx. Æonum fœtus, tãquam Æoniæ scrophæ examē diuinitatis effudit. Meminerunt etiam Æonum Valentinianorum, Philastrius, Augustinus, Theodoretus, Damascenus, Honorius, li. de hæres. Hieronym.